

23.03.2018

Hallinto- ja kehittämisosasto

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

### MMO lausunto

Maahanmuutto-osasto ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa.

Hallituksen esitysluonnoksessa kansainväliseen vertailuun on otettu mukaan pohjoismaat, Viro ja Saksa. Pohjoismaista (Islanti, jota esityksessä ei mainita, mukaan lukien) vain Norja suhtautuu toistaiseksi kaksoiskansalaisuuteen pääosin kielteisesti. Norjassakin harkitaan lain muuttamista sallivampaan suuntaan samalla kun kansallista lainsäädäntöä on ehdotettu muutettavaksi siten, että Norjan kansalaisuus voitaisiin ottaa pois tiettyihin rikoksiin syyllistyneiltä, mikä ei ole mahdollista, jos henkilöstä tämän johdosta tulisi kansalaisuudeton. Yleisesti ottaen nekin valtiot, jotka eivät pääsääntöisesti hyväksy kaksoiskansalaisuutta, ovat tehneet pääsääntöön poikkeuksia monien tilanteiden vuoksi. Nähdäksemme suhtautumisesta kaksoiskansalaisuuteen kansalaisuusasioissa ei voida vetää suoraa johtopäätöstä siitä, miten valtiot suhtautuvat kaksoiskansalaisuuteen virkanimitysasioissa. Näyttäisi myös siltä, että esitysluonnoksen kansainvälinen vertailu ei tukisi hallituksen esitystä, koska kyseisissä valtioissa kaksoiskansalaisuus ei näyttäisi olevan este virkaan nimittämiselle tai koulutukseen pääsulle.

Esitysluonnoksen yleisperustelujen luvussa "johdanto ja nykytila" todetaan, että lainsäädäntö ei edellytä, että henkilö luopuisi toisen maan kansalaisuudesta saadessaan Suomen kansalaisuuden. Tämä on totta, kansalaisuuslaki ei sitä edellytä. Seuraavassa lauseessa olevaa toteamusta siitä, että Suomen viranomaiset pitävät Suomen kansalaisia Suomen kansalaisina, vaikka heillä olisi toisenkin valtion kansalaisuus, voidaan pitää itsestään selvänä, eikä sitä tarvitsisi tässä yhteydessä mainita. Seuraavassa lauseessa todetaan, että muiden valtioiden viranomaiset eivät kuitenkaan välttämättä pidä henkilöä Suomen kansalaisena ja kaikki valtiot eivät hyväksy monikansalaisuutta samalla tavoin kuin Suomi. Asian voisi ilmaista paremminkin niin, että kaikki valtiot voivat päättää itse, miten ne suhtautuvat kaksoiskansalaisuuteen. Jos toisen valtion lainsäädäntö ei salli kaksoiskansalaisuutta, joutuu ulkomaalainen Suomen kansalaisuuden saadakseen luopumaan toisesta kansalaisuudestaan, vaikka Suomen lainsäädäntö ei sitä edellytä. Sama koskee tilannetta toisin päin: jos suomalainen haluaa toisen valtion kansalaisuuden, voi hän joutua luopumaan Suomen kansalaisuudestaan, jos toinen valtio ei kaksoiskansalaisuutta (kyseisessä tilanteessa) salli.

Lakiehdotuksen 10 §:ä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kyse olisi vaatimuksesta, joka koskisi virkaan nimitettävää eikä se näin ollen estäisi sellaista henkilöä hakemasta virkaa, jolla olisi vielä voimassa toisenkin valtion kansalaisuus. Esityksestä ei käy ilmi, miten prosessi näissä tapauksissa etenisi: tehtäisiinkö asiassa ensin ehdollinen päätös, ja lopullinen päätös sitten, kun henkilö on osoittanut vapautuneensa toisen maan kansalaisuudesta; vai asetettaisiinko ilmoitukselle toisesta kansalaisuudesta vapautumiselle jokin määräaika ja odotettaisiinko ilmoitusta vapautumisesta ennen kuin päätös tehdään.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että Rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan voitaisiin nimittää ja koulutukseen ottaa vain henkilö, jolla ei ole sellaisen valtion kansalaisuutta, jossa Suomen kansalaisella ei ole mahdollisuutta päästä

23.03.2018

sotilasvirkaan. Esityksessä todetaan, että merkitystä ei olisi sillä, kieltäkö kyseisen valtion lainsäädäntö Suomen kansalaisen sotilasvirkaan pääsyn vai onko se rajoitettu vain käytännön tasolla. Edelleen esitysluonnoksessa todetaan, että satunnaisella tai tarkoituksella tehdyllä yksittäisen tai muutaman Suomen kansalaisen nimittämällä vieraan valtion sotilasvirkaan ei voisi shikaaninomaisesti kiertää mainitun säännöksen alkuperäistä tarkoitusta. Esitys jättää epäselväksi sen, miten muiden maiden lainsäädäntöä ja käytäntöjä on tarkoitus Suomen viranomaisten toimesta selvittää, samoin erityisesti se miten "satunnaista, tarkoituksella tehtyä ja shikaaninomaista nimittämistä" tulkittaisiin käytännössä.

Ehdotettu sääntelytapa saattaa olla lain soveltajan kannalta haasteellinen. Toisena vaihtoehtona on esitetty totaalikieltoa, josta voisi hakea erivapautusta. Tämä malli, ottamatta itse asiaan kantaa sen enempää, näyttäisi selkeämmältä sekä lain soveltajan että sen kohteen kannalta.

Osastopäällikkö

Ylijohtaja

Jorma Vuorio

Lainsäädäntöneuvos

Tiina Sinkkanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 23.03.2018 klo 09:52. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.